

UNIVERSITATEA
„ALEXANDRU IOAN CUZA“
din IAȘI

HABILITATION THESIS

**Basic research on neural mechanisms, emotions and
behavioral responses in social interactions and various
mental disorders**

Violeta ENEA, PhD

Department of Psychology

Alexandru I. Cuza University, Iași

Iași

2017

Rezumat

Majoritatea cercetărilor realizate după conferirea titlului de doctor, în anul 2010, au fost publicate în reviste cotate Web of Science din străinătate, două articole fiind situate în zona roșie și două în zona galbenă a clasamentului. Teza de abilitare sintetizează, în prima parte, câteva dintre rezultatele științifice originale obținute în activitatea de cercetare științifică în această perioadă, iar în a doua parte sunt precizate direcțiile principale de continuare a cercetărilor și de dezvoltare a carierei academice.

În literatura de specialitate din domeniul neuroștiințelor sociale și afective cercetarea mecanismelor neuronale ale expresiilor emoționale posturale a fost neglijată și s-a concentrat o lungă perioadă de timp exclusiv pe semnalele emoționale comunicate de corpul uman prin expresiile faciale. Într-unul dintre articole am realizat o sinteză sistematică a cercetărilor comportamentale, electrofiziologice și neuroimagistice referitoare la procesarea expresiilor emoționale posturale. S-a constatat că în reacția comportamentală la confruntarea cu un pericol social un rol important îl au cortexul prefrontal ventromedial, cortexul somatosenzorial și o rețea neuronală, care se activează la percepția expresiilor corporale de furie, formată din amigdală, girusul fuziform, sulcusul temporal superior și cortexul premotor. Studiile care au avut ca obiectiv diferențierea structurilor neuronale implicate în răspunsul la expresiile faciale și corporale de furie și teamă au evidențiat că amigdala reacționează mai puternic la expresiile faciale decât la cele corporale, în timp ce cuneusul, girusul fuziform, EBA, joncțiunea temporoparietală, lobul parietal superior, talamusul și cortexul somatosenzorial primar reacționează mai puternic la expresiile corporale. Rezultatele au relevat rolul contextului în percepția semnalelor emoționale, ca în situația reală când percepția stării emoționale posturale a unei persoane care aleargă depinde de informația emoțională din background: dacă aleargă la un concurs sau din cauza unui incendiu.

Într-o altă cercetare experimentală, realizată în colaborare cu cercetătoarea Marije Ann Het Rot de la Universitatea din Groningen, au fost investigate răspunsurile comportamentale la expresiile emoționale faciale și posturale de furie, teamă, bucurie și tristețe. Două sarcini, una cu expresii emoționale faciale și una cu expresii emoționale posturale, similare ca desfășurare, presupuneau ca participanții să indice răspunsul comportamental pe circumplexul interpersonal format din două axe perpendiculare. Axa verticală a circumplexului varia de la neîncredător-supus în josul grilei la încredător-dominant sus, iar axa orizontală varia de la cald-prietenos în partea dreaptă la rece-neprietenos în partea stângă a grilei. Pentru orice click, oriunde pe grilă, aplicația genera un număr de la +100 la -100, 0 reprezentând comportamentul neutru și fiind situat în centrul grilei. Diferența dintre cele două sarcini consta în faptul că emoția exprimată facial varia în intensitate (20%, 40%, 60%, 80% și 100%), în timp ce corpurile exprimau o singură intensitate emoțională. Rezultatele cercetării au indicat tendința de a răspunde printr-un comportament agreabil-dominant față de oamenii cu expresii faciale și posturale de fericire, confirmând cercetări anterioare pe participanți sănătoși și depresivi. Față de oamenii cu expresii faciale și posturale de furie sau teamă, participanții au răspuns rece, neprietenos. Răspunsurile față de oamenii cu expresii faciale triste au fost neutre, dar au răspuns într-un mod agreabil față de persoanele a căror postură exprima tristețe. Participanții au răspuns printr-un comportament neprietenos-submisiv față de oamenii a căror postură exprima teamă.

Automutilarea fără intenție suicidală, clasificată în DSM-5 ca tulburare separată, reprezintă o tulburare deseori întâlnită în rândul persoanelor private de libertate. Într-un studiu comparativ transversal au fost examinate diferențele în nivelul de anxietate a morții, catastrofa durerii, experiențele disociative și furia ca stare și ca trăsătură între persoanele

private de libertate cu astfel de comportamente automutilante și un grup de control. Rezultatele au indicat că furia ca trăsătură se asociază cu nivelul crescut de absorbție, depersonalizare și neajutorare la persoanele private de libertate care manifestă comportamente de automutilare fără intenție suicidală.

Relația dintre alexitimie, experiențele disociative și abuzul de substanțe a fost examinată într-un studiu care a comparat nivelul acestor variabile în cazul persoanelor dependente de cannabis, tutun și alcool. S-a constatat că persoanele dependente de alcool se diferențiază de restul participanților printr-un nivel semnificativ mai ridicat al alexitimiei, printr-o dificultate crescută în identificarea sentimentelor și un stil de gândire orientată spre exterior.

Planurile de viitor vizează dezvoltarea profesională continuă prin extinderea expertizei profesionale, precum și continuarea publicării unor cercetări științifice de nivel internațional. Direcțiile de cercetare viitoare sunt multiple și variate, iar un obiectiv principal este promovarea în cadrul laboratorului personal a unui mediu de cercetare în care studenții la master, și sper și doctoranzii, să își poată dezvolta cunoștințele și abilitățile profesionale și de cercetare.